

Svein Østerud og Egil G. Skogseth (red.):

“Å være på nett. Kommunikasjon, identitets- og kompetanseutvikling med digitale medier”.

Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. 2008.

At være på nett er udsprunget af forskningsprojektet “Literacy og konvergerende medier” under det af Norges Forskningsråd støttede program “Kommunikation, IKT og medier” og er skrevet af forskere fra universiteter og (handels)højskoler i Norge, dog centreret omkring universitetet i Oslo og det pædagogiske forskningsinstitut her. Redaktørerne har tilvejebragt en fælles ramme for de forskelligartede bidrag i indledningskapitlet “At være på nett”, der bl.a. introducerer det centrale *literacy*-begreb. Bogen er opdelt i tre temaer, der igen har hver sin indledning og i øvrigt består af tre case-baserede artikler: a) *literacy* i og omkring skolen; b) *literacy* i det offentlige rum og i relation til medborgerskab; c) *literacy* i relation til arbejdsliv og marked. Denne måde at disponere på gør, at bogen, trods det, at det er en antologi, opleves som en integreret tematisering af *literacy* i begrebets forskellige aspekter og arenaer – om end der også er en mere eller mindre stram fastholdelse af de centrale begreber og diskussioner i de enkelte kapitler.

I indledningen “Å være på nett” defineres *literacy* på baggrund af socio-kulturel teori og specielt i overensstemmelse med New Literacy Studies (bl.a. J.P. Gee) som et sæt af sociale praksisser, hvori skriftsproget og andre symbolske redskaber og medieringsformer indgår. Karakteristisk for New Literacy Studies er, at de fokuserer på handling og social interaktion og forstår kompetencer som noget processuelt, relationelt og kontekstafhængigt. Desuden relaterer de *literacy* til hverdagslivet, forstået som en række af hændelser, knyttet til bestemte aktører og arenaer – herunder skole- og arbejdsliv samt de offentlige rum og positionen som medborger. Set på den måde er *literacy* de færdigheder, kundskaber og kompetencer, som vi alle må besidde for at kunne mestre hverdagens kommunikative udfordringer i det senmoderne informations- eller netværkssamfund. I overensstemmelse hermed tilbyder indledningen dels en af Manuel Castells inspireret analyse af det nutidige samfund og den såkaldte nye arbejdsorden, baseret på netværk, selvforvaltning og co-læring, dels en analyse af internetrevolutionen (J.A.G.M. Dijck m.fl.) og de krav, det stiller til uddannelsessystemet om en konstant transformation i tæt kontakt med erhverv og marked (jf. Howard Gardner). Det præciseres, at de digitale netværksmedier udgør en udfordring for det norske/nordiske uddannelsessystem, der pr. tradition gør en dyd ud af at være adskilt fra såvel medier som marked og erhvervsliv – og fra børns og unges verden uden for skolen. Indledningen afrundes med en reference til videnskabsfilosoffen Marx Wartofsky og fremhæver relevansen af hans begreb om kulturelle artefakter, der kan opdeles i de primære (redskaber, teknikker), de sekundære (fremgangsmåder, procedurer) og de tertiære (tankemønstre, fortællinger mv.).

Den generelle indledning suppleres af de tre temaindledninger, som alle på forskellig måde uddyber aspekter og problemstillinger fra indledningen med relevans for temaerne skole/fritid, offentlig deltagelse og arbejdsliv/marked. I den første fokuseres der på forbindelserne mellem læring, socialisering og identitetsudvikling og på forholdet mellem formelle og uformelle læreprocesser (C. Jewitt,

J.P. Gee), med reference til henholdsvis skole og ungdoms- og mediekultur (T. Ziehe og H. Stubenrauch m.fl.). I den anden sættes der fokus på historiske og politiske forudsætninger for medborgerskab, på henholdsvis direkte, indirekte og deltagerdemokrati (Hannah Arendt, Carole Pateman); på fremvæksten af del- og ad hoc-offentligheder (Habermas) og netværksorganisationer og endelig på Manuel Castells tre identitetstyper: legitimerende, modstands- og projektidentitet. I den sidste introduceres bl.a. til sprog- og tekstvidenskabelige genrebegreber, herunder til en skelnen mellem tekstnormer og interaktionsnormer samt begreber som semiotisk modalitet, samt til undersøgelser af digital kommunikation og virtuelle fællesskaber (fx af Nancy Baym).

De enkelte kapitler spænder fra analyser af digital medieproduktion i 'nettverksklasserummet' (Øystein Gilje), computerspil som lærings- og socialiseringsarena (Hans Christian Arnseth) og selv-fremstilling på læringsplatformen eLogg (Jon Hoe og Ture Schwebs) over analyser af *Oslo Byforums* internetplatform (Knut G. Andersen), det journalistaktivistiske *Indymedia* (Egil G. Skogseth) og Attac Norge (Svein Østerud og Egil G. Skogseth) til analyser af e-post-anvendelse (Karianne Skovholt og Jan Svennevig), elektroniske møder (Cathrine Tømte) og De norske Bogklubbers netredaktion (Maja Michelsen).

I de case-baserede kapitler refereres der i de fleste tilfælde meningsfuldt til indledningskapitlet og temaindledninger, hvilket giver en god sammenhæng trods de meget forskellige cases. Dog er det meget forskelligt, i hvor høj grad disse referencer udbygges og nuanceres. Ofte inddrages supplerende teori, hvilket kan være en styrke, men også en svaghed, da analysen derved bliver lidt for 'adderende' frem for fordybende. Et eksempel herpå er den ellers velskrevne artikel, der langt hen ad vejen formår at indløse de fælles rammer i en relevant og tæt beskrivelse af elevers brug af eLogg-platformen, men som til gengæld aldrig rigtigt får anvendt den egne introduktion til Erving Goffman og hans begreber vedrørende *front* og *back stage* mv., ligesom der heller ikke rigtigt kommes i dybden med bricolagevinklen (Lévi- Strauss).

Antologien bevæger sig inden for et dynamisk felt. Man har indimellem fornemmelsen af, at den pædagogiske fremstilling sejrer over kompleksiteter og paradokser, sådan at det transformative ved den digitale literacy kommer til at se lidt for statisk og velkendt ud. Samlet set er der dog tale om en vigtig bog, der sammenfatter og giver en god introduktion til de senere års akademiske litteratur og diskussioner vedrørende digital *literacy*. Både undervisere, studerende og den almindeligt interesserede læser vil især i indledningerne kunne hente såvel baggrundsviden som kvalificerede sammenfatninger og tematiseringer, mens mange formodentlig også vil kunne hente inspiration i de tema-inspirerede eksempler og analyser.

Anne Scott Sørensen, lektor, Cand. et lic. phil.
Institut for litteratur, kultur og medier, Syddansk Universitet